

VAŠE OKO DO VESMÍRU

Termín konania výstavy: od 16. mája do 31. decembra 2025

Termín vernisáže: 15. máj 2025 o 16.00 hod.

Autor a kurátor výstavy: Ivan Janitor, M.Sc.

Miesto konania: Slovenské technické múzeum, Hlavná 88, Košice

Pri príležitosti **50. výročia sprístupnenia prvého planetária na Slovensku** v Slovenskom technickom múzeu v Košiciach múzeum pripravilo štatutárnu výstavu **VAŠE OKO DO VESMÍRU**. Jej cieľom je pripomenúť verejnosti historické okolnosti vzniku prvého planetária na území dnešného Slovenska, ktoré bolo slávnostne otvorené 4. decembra 1975, a najmä sprístupniť výber prístrojovej a demonštračnej techniky používanej pri pozorovaní vesmíru a vysvetľovaní astronomických javov, ktorú v zbierkovom fonde uchováva Slovenské technické múzeum.

Prvú časť tvorí panelová výstava vo vynovených priestoroch expozície astronómie. Predstavuje archívne dokumenty a fotografie mapujúce vývoj plánov, realizáciu a prevádzku celého astronomického komplexu v Slovenskom technickom múzeu. Myšlienka jeho vybudovania vznikla už začiatkom 50. rokov 20. storočia, pričom mimoriadne významnú úlohu v procese zohral prvý riaditeľ múzea JUDr. Štefan Butkovič.

Astronomický komplex bol navrhnutý ako nadstavba už existujúcej administratívnej budovy v sídle múzea v Košiciach. Výstavba začala v roku 1973, niekoľkoročné úsilie stalo skutočnosťou 4. decembra 1975, kedy bol astronomický komplex uvedený do prevádzky a sprístupnený širokej verejnosti. Projekciu voľným okom zo Zeme viditeľných hviezd v planetáriu s kupolou o priemere 8 metrov múzeum realizovalo pomocou optického prístroja od firmy Zeiss Jena (ZKP-I) s jednou optickou hlavou.

Zdroj: fotoarchív STM, prvý prístroj ZKP-I

V roku 1982 múzeum zakúpilo prístroj s dvomi projekčnými hlavami typu ZKP-II, čo umožnilo prezentáciu oblohy pozorovateľnej nielen zo severnej, ale aj južnej pologule. V súčasnosti planetárium Slovenského technického múzea, obohatené aj o možnosť projekcie planét Slnecnej sústavy, poskytuje služby vo forme pravidelných edukačných programov pre školskú mládež a popularizačných a zážitkových programov pre širokú verejnosť.

MÚZEUM
LETECTVA
V KOŠICIACH

MÚZEUM
DOPRAVY
V BRATISLAVE

MÚZEUM
J. M. PETZVALA
V SPIŠSKEJ BELEJ

MÚZEUM
SOLIVAR
V PREŠOVE

KAŠTIEL
V BUDIMÍRE

MÚZEUM KINEMATOGRAFIE
RODINY SCHUSTEROVEJ
V MEDZEVE

HÁMOR
V MEDZEVE

„Astronomický komplex múzea zahŕňal planetárium, stálu výstavu a pozorovateľňu. Planetárium bolo vybavené projektorom Zeiss Jena ZKP-I, ktorý v roku 1982 nahradil modernejší model ZKP-II, umožňujúci simuláciu nočnej oblohy z oboch hemisfér a zobrazenie viac ako 5000 hviezd. Expozícia Astronómia, ktorá od roku 2000 nahradila pôvodnú výstavu Slnko – svet – život, dokumentuje vývoj astronómie na Slovensku a prezentuje cenné historické prístroje vrátane ďalekohľadov z pozostalosti M. R. Štefánika. Sme radi, že pri príležitosti 50. výročia sprístupnenia astronomického komplexu verejnosti sme vlastnými silami dokázali uskutočniť čiastočnú rekonštrukciu priestorov planetária a realizovať výstavu demonštračnej a prístrojovej techniky v astronómii. Cieľom je priblížiť širokej verejnosti cenné a zaujímavé zbierkové predmety, ktoré Slovenské technické múzeum nadobudlo do svojho zbierkového fondu v priebehu niekoľkých dekád svojho pôsobenia,“ priblížil kurátor zbierky astronómie a autor výstavy Ivan Janitor.

Druhá časť štatutárnej výstavy **VAŠE OKO DO VESMÍRU** vystavovaná na prízemí múzea predstavuje výber prístrojovej a demonštračnej techniky, ktorá sa využívala pri výučbe astronómie a popularizácii tohto vedného odboru. Návštevníci sa tak môžu oboznámiť nielen s archívnymi dokumentami o vzniku prvého planetária na Slovensku, ale aj s originálnymi a autentickými prístrojmi používanými pri astronomických pozorovaniach, pri ozrejmovaní a popularizácii poznatkov z astronómie.

Zdroj: Fotoarchív STM, Prístroj ZKP-II v priestoroch planetária STM

Výstava návštevníkov prevedie históriou komplexu od prvých návrhov na jeho vybudovanie až po súčasnosť. **„Náš rešpekt a úcta ku generáciám vedcov usilujúcich o ozrejmienie tajomstiev vesmíru je jasne čitateľná nielen z tejto výstavy, ale z celej našej múzejnej práce v oblasti budovania a ochrany zbierky astronómie a kontinuálneho, už polstoročie trvajúceho prevádzkovania tzv. astronomického komplexu. Okrem príbehu nášho „múzejného“ planetária a dokumentačne hodnotného a vizuálne zaujímavého výberu prístrojovej techniky používanej v astronómii, prinášame našim návštevníkom aj nové sprievodné programy k danej téme. Náučnou i zábavnou formou v rámci múzejnej pedagogiky oslovíme a verím, že zaujmeme aj našich najmladších návštevníkov,“** dodáva Zuzana Šullová, generálna riaditeľka Slovenského technického múzea.

Viac info na linku: [VAŠE OKO DO VESMÍRU](#)

Tešíme sa na Vašu návštevu!

MÚZEUM
LETECTVA
V KOŠICIACH

MÚZEUM
DOPRAVY
V BRATISLAVE

MÚZEUM
J. M. PETZVALA
V SPIŠSKEJ BELEJ

MÚZEUM
SOLIVAR
V PREŠOVE

KAŠTIEL
V BUDÍMÍRE

MÚZEUM KINEMATOGRAFIE
RODINY SCHUSTEROVEJ
V MEDZEVE

HÁMOR
V MEDZEVE